

Κείμενο

[Φυγή από την πραγματικότητα ή φυγή στην πραγματικότητα;]

Αν ήταν να περιγράψουμε με μία μόνο φράση το κυρίαρχο περιεχόμενο των μη ειδησεογραφικού τύπου μηνυμάτων των μέσων μαζικής ενημέρωσης (στο εξής ΜΜΕ), η φράση αυτή δεν μπορεί παρά να ήταν «φυγή από την πραγματικότητα». Πράγματι, τα ΜΜΕ κατασκευάζουν πραγματικότητες ολότελα «εξωπραγματικές», προσφέροντας στον μέσο αναγνώστη, ακροατή ή θεατή την ευκαιρία «να ζήσει» άγνωρες καταστάσεις και εμπειρίες: την αυταπάτη μιας άλλης ζωής. Έτσι, όποιος καταναλώνει τα προϊόντα των ΜΜΕ μπορεί να «βρεθεί» σε κόσμους άλλους από τον δικό του, να δει και να παίξει κοινωνικούς ρόλους που στην καθημερινή του ζωή τού είναι εντελώς απρόσιτοι.

Στην ονειρική πραγματικότητα που κατασκευάζουν και μεταδίδουν τα ΜΜΕ πάντα επικρατεί το ορθό. Οι ήρωες δεν χάνουν την ψυχραιμία τους, δεν καπνίζουν και δεν πίνουν, δίνουν έντιμες μάχες και αποτελούν υπόδειγμα δημοκρατικής συμπεριφοράς. Ακόμα πιο **κυρίαρχο** στοιχείο αυτού του ειδυλλιακού κόσμου είναι η αγάπη. Μπροστά σ' αυτήν τίποτα δεν μετράει, αλλά και τίποτα δεν μπορεί να αντισταθεί στη δύναμή της: ούτε οι κοινωνικές προκαταλήψεις, ούτε το χρήμα, ούτε οι ταξικές διακρίσεις, ούτε οι κακίες και μικροπρέπειες του κόσμου. Όλοι ξέρουμε πως ένα από τα στερεότυπα θέματα που συναντάμε στα μηνύματα των ΜΜΕ είναι ο έρωτας μεταξύ του/της φτωχού και ενός μέλους της ανώτατης κοινωνίας, ο οποίος έρωτας καταλήγει όχι μόνον σε έναν ευτυχισμένο γάμο, αλλά και στη συμφιλίωση των κοινωνικών τάξεων.

Τέλος, οι ήρωες του κόσμου που χτίζουν τα ΜΜΕ έχουν «υπεράνθρωπες» προσωπικές ιδιότητες και ικανότητες. Είναι εκπληκτικά ωραίοι, ιδιαίτερα ικανοί και αποτελεσματικοί σε ό,τι αναλαμβάνουν να κάνουν, άτομα χαρισματικά που η φύση ή η μοίρα τα προίκισε ιδιαίτερα γενναιόδωρα. Κλασικό παράδειγμα: οι ήρωες των παιδικών κόμικς, και πάνω απ' όλους ο περίφημος «Σούπερμαν». Οι υπερ-ήρωες αυτοί καταφεύγουν βέβαια στη χρήση βίας. Ωστόσο, καταφεύγουν σε αυτήν μόνο για αντιμετωπίσουν τους κακούς εχθρούς και για να «βάλουν τα πράγματα στη θέση τους»! Τούτο δεν αναιρεί φυσικά ούτε το γεγονός ότι η βία προβάλλεται ως το πιο γρήγορο και πιο αποτελεσματικό μέσο επίλυσης των διαφορών, ούτε ότι οι νεαρές ηλικίες βομβαρδίζονται από αυτήν.

Σχολιάζοντας τα παραπάνω κάποιοι μελετητές έχουν διατυπώσει την άποψη ότι τα μηνύματα των ΜΜΕ, δίνοντας διέξοδο στις καταπιεσμένες επιθυμίες, φιλοδοξίες και όνειρα του σύγχρονου ανθρώπου, τον καθηλώνουν στο επίπεδο της φαντασίωσης

και της αυταπάτης. Είναι ενδεικτικό, λένε, ότι η ανάπτυξη του κινηματογράφου στις ΗΠΑ¹ πραγματοποιήθηκε σε μια περίοδο **εκτεταμένης** ανεργίας και οικονομικής στέρησης, μια περίοδο σημαδεμένη από την τραυματική εμπειρία του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και από την απειλή μιας νέας σύρραξης. Κάτω από αυτές τις συνθήκες τα κινηματογραφικά έργα πρόσφεραν ό,τι δεν πρόσφεραν τα βιώματα της καθημερινής ζωής: γαλήνη, ελπίδα, **ευημερία**. Με άλλα λόγια, ο κινηματογράφος, όπως κι όλα τα ΜΜΕ, παρέχει τη δυνατότητα φυγής από μια πραγματικότητα σκληρή, καταναγκαστική, καταπιεστική.

Οι απόψεις αυτές είναι μερικά σωστές. Αναμφίβολα, ο ονειρεμένος κόσμος που συχνά προβάλλεται από τα ΜΜΕ παρέχει στο κοινό τη δυνατότητα της φυγής. Ωστόσο, η φυγή αυτή είναι **απατηλή**. Αυτό συμβαίνει, γιατί διαμέσου του ιδανικού κόσμου των ΜΜΕ προωθούνται ιδιαίτερα συμβατικές, συντηρητικές αξίες, αντιλήψεις και πρότυπα συμπεριφοράς που αποτελούν την πεμπτουσία² του πραγματικού κόσμου. Καθώς ο μέσος θεατής, ακροατής ή αναγνώστης **υιοθετεί** τις αξίες αυτές, επανεντάσσεται και ενσωματώνεται ευκολότερα στην πραγματικότητα από την οποία επιζητά να διαφύγει. Σε τελευταία ανάλυση, λοιπόν, «η φυγή από την πραγματικότητα» δεν είναι παρά «φυγή στην πραγματικότητα».

Μ. Σεραφετινίδου (2003). *Κοινωνιολογία των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης*. Αθήνα: Gutenberg, 310-315 (διασκευή)

ΘΕΜΑΤΑ

A. (Μονάδες 20)

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 70-90 λέξεις.

(μονάδες 20)

B. (Μονάδες 15)

B1. Με ποια επιχειρήματα τεκμηριώνει η συγγραφέας την άποψη ότι ο ονειρεμένος κόσμος που συχνά προβάλλεται από τα ΜΜΕ δεν είναι παρά «φυγή στην πραγματικότητα»; (60-80 λέξεις)

(μονάδες 10)

¹ ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής.

² πεμπτουσία : το ουσιωδέστερο χαρακτηριστικό, η βαθύτερη ουσία.

- B2.** Ποια είναι η συλλογιστική πορεία (επαγωγική ή παραγωγική) που ακολουθεί η συγγραφέας στη δεύτερη παράγραφο (Στην ονειρική ... τάξεων) του κειμένου; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 5)

Γ. (Μονάδες 15)

- Γ1.** Να δημιουργήσετε από μία πρόταση, χρησιμοποιώντας ένα αντώνυμο για καθεμιά από τις λέξεις του κειμένου με την **έντονη γραφή: κυρίαρχο, εκτεταμένης, ευημερία, απατηλή, υιοθετεί**. (Μπορείτε να διαφοροποιήσετε τον γραμματικό τύπο, δηλαδή την πτώση, τον αριθμό, το πρόσωπο, το γένος κ.λπ.).

(μονάδες 10)

- Γ2.** Τι δηλώνει, κατά την άποψή σας, η συγγραφέας με τη χρήση του θαυμαστικού στην τρίτη παράγραφο (Τέλος... αυτήν) του κειμένου; Να τεκμηριώσετε με συντομία την άποψή σας.

(μονάδες 5)